

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЗАХИСТУ РОСЛИН, БІОТЕХНОЛОГІЙ
І ЕКОЛОГІЇ**

ЗБІРНИК

матеріалів доповідей

**ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ**

І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**«ЕКОЛОГІЯ – ФІЛОСОФІЯ ІСНУВАННЯ
ЛЮДСТВА»**

19-20 квітня 2023 р.

Київ – 2023

УДК 113/119: 502/504

E45

Збірник містить матеріали доповідей учасників ІХ Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Екологія – філософія існування людства», що проходить 19-20 квітня 2023 р. на базі кафедри екології агросфери та екологічного контролю факультету захисту рослин, біотехнологій та екології Національного університету біоресурсів та природокористування України.

Мета конференції - підвищення ефективності та якості наукових досліджень, підтримки зв'язків у науковій галузі серед студентів, аспірантів, молодих вчених вищих аграрних навчальних закладів України та країн Європи, представлення, обговорення та використання результатів досліджень.

Матеріали конференції надруковані в авторській редакції, автори несуть відповідальність за поданий матеріал.

Організаційний комітет: Кондратюк В.М., Коломієць Ю.В., Наумовська О.І., Паламарчук С.П., Строкаль В.П.

Відповідальні за випуск: Паламарчук С.П., Наумовська О.І.

Ухвалено вченою радою факультету захисту рослин, біотехнологій та екології (протокол №8 від 20 квітня 2023 р.).

УДК: 574.472

ЕКОФІТОБІОТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОШИРЕННЯ АМБРОЗІЇ ПОЛИНОЛИСТОЇ (AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA L.) НА ТЕРИТОРІЇ МІСТА СМІЛИ

*Ліхацька У.Я., студентка 4 курсу, факультету захисту рослин, біотехнологій та екології
Гайченко В.А., доктор біологічних наук, професор кафедри екології агрофери та
екологічного контролю
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.) — однорічна рослина, зовнішнім виглядом схожа на коноплю, а розмірами і формою листків нагадує полин гіркий. Рід *Ambrosia* відноситься до родини айстрових і складається з більш як 35 видів, що зазвичай зустрічаються на американському континенті. Ці рослини можуть бути однорічними, багаторічними трав'янистими формами або кущами з прямими колючими пагонами. Деякі види роду амброзія, зокрема *Ambrosia dumosa*, є дуже адаптованими до посушливих умов і можуть виживати в пустелі [3].

Поширення амброзії полинолістої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) на території України є досить актуальною проблемою, оскільки цей карантинний бур'ян є не лише однією з найбільш алергенних рослин, яка може викликати сильну алергічну реакцію у людей [5], але й має неабиякий вплив на навколишнє середовище, включаючи всі його елементи [1].

Тому вивчення поширення цього бур'яну та розробка методів боротьби з ним є важливою задачею як для охорони здоров'я людей. Крім цього, амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.) є інвазійним видом, який швидко поширюється та витісняє місцеві рослини, тому вивчення її поширення також має велике значення для охорони біорізноманіття [2].

За екологічною класифікацією рослини роду *Ambrosia* є рослинами-піонерами, які мають здатність до вторгнення на вакантні ділянки, що внаслідок різних причин звільняються від рослинного покриву. В природних умовах їх поширення відносно обмежене, але як адвентивні види, які не мають в нових умовах природних конкурентів і ворогів, здатні справляти суттєвий вплив на рослинність. Нині розповсюдження цих рослин зростає, особливо внаслідок сільськогосподарської діяльності і антропогенних змін в природному середовищі. *Ambrosia* конкурує з іншими рослинами за поживні речовини та може займати значні ділянки землі, що призводить до витіснення рослин-аборигенів і збіднення видового різноманіття.

В Україні зустрічається декілька видів роду: амброзія полинолиста - *Ambrosia ambrosioides* L., амброзія трироздільна - *Ambrosia trifida* L., амброзія безкрила - *Ambrosia aptera*. Особливу загрозу викликає перший вид амброзія полинолиста - *Ambrosia ambrosioides* L. На територію України амброзія полинолиста потрапляла неодноразово: в 1914-1918 рр [2]. Так, німецький колоніст А. Крикер, який проігнорував відомості про те,

що рослина є злісним бур'яном у себе на батьківщині, вирощував її поблизу ст. Кудашовка, Дніпропетровської області (первинний осередок), як лікарську рослину.

В південні райони України вона занесена із Ставропольського краю; 1925 року потрапила до Києва з насінням конюшини із США. Також у 1925 була описана в Україні М. І. Котвим [5]. Вторинно поширилась на територіях – Керч, Сімферополь, Бердянськ, Ворошиловград, Харків, Київ, Чернівці, с. Берегове на Закарпатті.

Сьогодні амброзія полинолиста зафіксована у 22 областях України і вона й надалі продовжує своє поширення. Сприяє такому процесу і глобальне потепління, яке призводить до утворення умов, що сприяють її росту [3]. Основні причини поширення амброзії на території Черкаської області, у місті Сміла включають.

Неправильне використання землі, а саме зміни характеру використання земель для сільського господарства, будівництва і інших цілей може сприяти поширенню амброзії.

Зміна кліматичних умов, зокрема збільшення температури та вологості повітря, може сприяти поширенню амброзії. Недостатній контроль за бур'янами, в тому числі амброзією, у сільськогосподарських угіддях та інших відкритих просторах може сприяти її поширенню [6].

Надмірне використання хімічних засобів захисту рослин може призвести до розвитку резистентності у бур'янів, включаючи амброзію. Насіння амброзії може переноситися за допомогою вітру, води, транспорту та інших засобів, що може сприяти її поширенню на великі відстані. Недостатня увага до проблеми поширення амброзії може сприяти її подальшому поширенню та розповсюдженню.

Серйозною проблемою є неконтрольований процес розповсюдження амброзії в містах та селах по всій країні, що може свідчити про неготовність органів місцевого самоврядування до вирішення цієї проблеми. Це проявляється у недостатній ефективності співпраці з науковцями та науковими установами, низькій інформованості населення про проблему, декларативному підході без практичного впровадження конкретних кроків протидії, некомпетентності та поверховому вирішенні завдань. Особливо це проявляється в регіонах, де питання амброзії поки що не є гострим.

Висновок може бути зроблений, що амброзія полинолиста успішно адаптувалася до екологічних умов Черкаської області і швидко розповсюджується в регіоні. Щоб запобігти поширенню рослини, потрібно постійно контролювати карантинні вогнища та своєчасно обробляти гербіцидами, які дозволені для використання в Україні. Також важливо поширювати інформацію про небезпеку амброзії та необхідність її знищення. У боротьбі з амброзією можна використовувати організаційні, агротехнічні та хімічні методи. Місто Сміла, як і інші міста та села, повинно мати цільові Програми з ліквідації амброзії, контроль за виконанням яких здійснюється постійною комісією районної ради з агропромислового розвитку, земельних відносин та екології відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" статті 43.

Література:

1. Солоненко В.І. Розповсюдження амброзії полинолистої (*Ambrosia ambrosioides* L.). Збірник наукових праць ВНАУ. 2010. Вип. 40. Частина I. С. 132–139
2. Солоненко В.І. та Ватаманюк О.В. Явище амброзії полинолистої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) як проблема загальнодержавного рівня: загрози, тенденції, наслідки. Вісник Вінницького національного аграрного університету, Серія «Сільське господарство та лісівництво». 2019. № 12. С. 187–204.
3. Івченко В.М. Біологічні особливості амброзії полинолистої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) та оптимізація її контролювання в посівів гороху в Лівобережному Лісостепу України : автореф. канд. сільськогосп. наук / Сумський національний аграрний університет. 2018. 21с
4. Чемеріс І.А., Конякін С.М. Аналіз стану Амброзії полинолистої в урбоєкосистемі. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Біологія. 2013. № 1 (54). С. 21–29.

5. Бесарабчук І.В. Нові дані про поширення *Ambrosia artemisiifolia* L. (Asteraceae) в м. Луцьку (Волинська область). Рослини та урбанізація : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро, 2017. С. 9–11